С.Є. Яценко
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри
математики і теорії та методики навчання математики,
НПУ ім. М.П.Драгоманова,
м. Київ
І.М. Горбач
старший викладач кафедри екології,
Національний авіаційний університет,
м. Київ
А.А. Науменко
викладач кафедри математики і теорії та
методики навчання математики,
НПУ ім. М.П.Драгоманова,
м. Київ
2005se@ukr.net

РОЛЬ ДОСЛІДНИЦЬКИХ УМІНЬ ПЕРШОКУРСНИКІВ В АДАПТАЦІЙНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ПЕРІОД

Принцип наступності – один із базових дидактичних принципів, урахування вимог якого визначає ефективність навчального процесу і формування математичної культури загалом. Дотримання цього принципу особливо важливе при переході від одного освітнього етапу до наступного, зокрема від середньої школи до вищої. Саме на цьому етапі проявляються протиріччя (дидактичні, психологічні, методичні) між реальними рівнем розвитку, сформованими компетентностями першокурсників і неадекватно завищеною оцінкою їх можливостей викладачами вишів.

Зазвичай, наступність викладачами і студентами розглядається переважно в інформаційному і репродуктивному аспектах. Оскільки, вся система освіти спрямована на розвиток особистості, то досягти цього можна дотримуючись діяльнісного і продуктивного компонентів принципу наступності [2], які, зазвичай, на практиці залишаються поза увагою викладачів. Ці протиріччя можна усунути, якщо наступність розуміти як системність і доступність на основі логіки побудови змісту освіти і формування раціональних прийомів пізнання.

Труднощі, які відчуває студент в адаптаційний період можна умовно поділити на: соціальні, психологічні, дидактичні. До останніх можна віднести:

1) недостатній базовий рівень знань з математики за середню школу;
2) недостатній рівень сформованості навичок навчальної роботи ;
3) невідповідність стереотипу навчальної діяльності, сформованого у старшій школі, тому стереотипу, який потребують умови навчання у виші;
4) недостатня мотивація вивчення математичних дисциплін студентами нематематичних спеціальностей.

Дидактичні труднощі мають суб'єктивний характер. Тому вони за умови правильного вибору викладачем форм, методів та засобів організації навчання можуть бути найшвидше усунені.

Однією з основних причин виникнення даних труднощів у студентів, є недостатнє забезпечення наступності між середньою школою та ВНЗ [1]. Таке забезпечення містить ряд об'єктивних протиріч:

1. *Протиріччя між змістом навчання.* Характерною ознакою академічної групи є те, що в її склад входять студенти, які закінчували різні за статусом навчальні заклади (загальноосвітні школи, школи (класи) з поглибленим вивченням окремих предметів, ліцеї, гімназії, коледжі тощо) і відповідно мають різний рівень математичної підготовки.

2. *Протиріччя між діяльністю суб'єктів навчання (учнем та студентом)*. Вся система навчання і виховання у вищому закладі освіти розрахована на роботу з дорослими людьми, які усвідомлюють свої обов'язки і власну відповідальність за навчання, а як наслідок не потребують постійного зовнішнього керування і контролю.

3. *Між побудовою, організацією, функціонуванням навчальної системи.* Система навчання у виші передбачає різноманітність організаційних форм навчання, як-то: лекції, лабораторні, практичні, семінарські заняття тощо.

4. *Між організацією контролю за навчальними досягненнями*. Проблема полягає у відносно пасивній позиції учня на етапі контролю в школі і необхідністю студентів активно презентувати свої знання в умовах кредитно-модульної системи.

У зв’язку з цим першокурсник має володіти певними особистісними якостями: достатній рівень інтелектуальних умінь; певний рівень творчих умінь;бажання самовдосконалюватись і розвиватись. За умови сформованих предметних компетентностей та при наявності вказаних якостей особистості можлива повноцінна реалізація себе в сучасному інформаційному суспільстві.

Досягти бажаного в найстисліші терміни можливо шляхом розвитку у першокурсників дослідницьких умінь. Студентів потрібно цілеспрямовано спонукати до висування, доведення або спростування гіпотез; до самостійного вибору знань або інформації з метою розв’язання навчальної проблеми, що виникає (моделюється викладачем); до планування розв’язання вибраної проблеми тощо.

Література

1. Гнедзілова К.М. Формування готовності майбутнього вчителя математики до забезпечення наступності навчання у загальноосвітній школі і вищому навчальному закладі: автореф. дис. На здобуття ступеня канд. пед. наук: 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти»/ К.М. Гнедзілова. — Кіровоград, 2006. — 20с.

2. Талызина Н.Ф. Управление процессом усвоения знаний: (психологические основы) – 2-е изд., доп., испр. / Н.Ф Талызина– М.: Изд-во МГУ, 1984. – 344 с.

Анотація. Яценко С.Є., Горбач І.М., Науменко А.А. Роль дослідницьких умінь першокурсників в адаптаційний навчальний період. *Аналізуються сучасні проблеми наступності навчання між середньою та вищою школами. Зазначена роль дослідницьких умінь студентів у вирішенні даної проблеми.*

Ключові слова*: наступність, дидактичні труднощі, дослідницькі уміння.*

Аннотация. Яценко С.Е., Горбач И.Н., Науменко А.А. Роль исследовательских умений первокурсников в адаптационный учебный период. *Анализируются современные проблемы преемственности обучения математики между общеобразовательной и высшей школами. Указана роль исследовательских умений студентов в решении данной проблемы.*

Ключевые слова*: преемственность, дидактические сложности, исследовательские умения.*

Summary. S. Iatsenko, I. Horbach, A. Naumenko. The role of research abilities of first-graders in the adaptive training period*. In theses analyzes the current problems*

of continuity of education between secondary and higher schools and specified the role of research skills of students in solving this problem.

Key words: *continuity, didactic difficulties, research abilities.*